

סופרת גם ילדים

● אהוד מקסימוב

אף שלאורך הדרך ניסו "נשמות טובות" לרפות את ידיה של מאירה ברנע-גולדברג ולהסביר לה כמה אין לה סיכוי, היא הפכה להיות סופרת של רביימכר למבוגרים וילדים. בעלילות הספרים שלה היא שוזרת דמויות אנטיגיבורים והופכת אותן לדמויות גדולות מהחיים. ממש כפי שהיא מקווה שיקרה בחיים עצמם

ע

צב, כאב וטראומה הם כידוע מתכון מעולה ליצירות גדולות. הדבר נכון גם לספר הילדים החדש והיפה "הילדה שניסתה", של הסופרת מאירה ברנע-גולדברג, שמושתת על חוויה קשה שלה מהעבר. "כשהייתי בבית ספר יסודי הייתה לי מורה שירדה לחיי במקצוע שלא הצטיינתי בו", מספרת ברנע-גולדברג. "כל הזמן היא אמרה לי שהדבר היחיד שיצא ממני כשהייתי גדולה זה מוכרת בדוכן שווארמה או פלאפל. באותו זמן לא הבנתי את המשמעות של העניין, מאוד אהבתי שווארמה, אבל ידעתי שזה לא משוהו טוב. הדיבורים האלו של המורה היו עבורי חוויה יומיומית, כשגם ככה לא היה לי יותר מדי ביטחון עצמי באותו גיל. כך הגעתי לחטיבה במצב נפשי מאוד לא טוב: לא האמנתי בעצמי אלא למה שהיא אמרה עליי - שאני לא

"רציתי להיות סופרת". מאירה ברנע-גולדברג

מספיק טובה לכולם". שנים רבות אחר כך, כשיצא לאור ספר הפרווה השני שלה, "משפחה לדוגמה", הוזמנה ברנעי-גולדברג להרצות באחת הספריות, ופתאום היא זיהתה את המורה שהיא בקהל. "בהתחלה לא יכולתי לזוז", היא אומרת, "ממש קפאתי במקום, אבל כשההרצאה התחילה שכחתי מהקיום שלה. בסיום ההרצאה היא ניגשה אליי, מלאה חיובים ואושר, חיבקה אותי והכריזה: 'ידעתי שתצליחי! זה היה ברור. זו תלמידה שלי'. היא השויצה, 'אני לימדתי אותה, ידענו כולם שהיא תהיה משהו גדול כשתגדל, סופרת גדולה'. היא חיבקה אותי והשאירה אותי ללא מילים".

איך הרגשת באותם רגעים?
 "הייתי בהלם. כשחזרתי הביתה בשעת ערב מאוחרת לא יכולתי ללכת לישון. נזכרתי בכל מיני אנשים לאורך הדרך שאמרו לי שאני אפס, שאני לא שווה, שלא כדאי לי לנסות. נזכרתי במורה לדרמה בכיתה ט', שצחקה עליי כשמעתי שאני רוצה ללכת להיבחן ל'תלמה ילין' או למגמת תיאטרון בעירוני א'. 'מי יקבל אותך?', היא אמרה. 'אין לך את זה'. היא אפילו דאגה לשוחח על כך עם אמא שלי ולהסביר לה עד כמה אני לא מתאימה. נזכרתי בכל מי שאמר לי שלא כדאי לי לכתוב את הספר הראשון שלי, כי אף אחד לא מתפרנס מכתביה - אבל היום, כשאני בהחלט מתפרנסת מכתביה ואפילו זכיתי בפרס דבורה עומר, אלו שניסו לקצץ לי את הכנפיים כל הזמן מתגאים בזה שהם אלו שתמכו בי ועודדו אותי. כך נולד הרעיון לספר".
 גיבורת "הילדה שניסתה" היא ילדה קטנה שמנסה לבנות דבר מה. בהתחלה הסביבה לא ממש מפרגנת לה ואפילו לועגת, אבל אחרי שהיא מצליחה במשימתה, כל היחס אליה משתנה מהקצה אל הקצה, וכולם לפתע נזכרים להחמיא. נשמע מוכר?
 בספר את לא כותבת מה שמה של הילדה ומה היא מתכוונת לבנות - ניתן להבין את זה רק מהציורים. מה עומד מאחורי

"בכל יום כשאני מביטה בבן שלי, אני מודה לאלוהים. לא קל להיות אמא לילד על הספקטרום האוטיסטי, ויש לא מעט אתגרים, אבל לא הייתי משנה כלום"

"יש לנו נטייה להגיד לאנשים שהם לא יצליחו בדבר כזה או אחר, זה נובע אולי מכך שאנחנו לא הצלחנו פעם, או כי אנחנו מגסים להגן עליהם מכישלון, אבל זו טעות"

ההחלטה הזאת?
 "בהרבה ספרים האיורים משלימים את הטקסט. כשכתבתי את הסיפור לא חשבתי על משהו ספציפי, אלא על 'הצלחה' בכלליות. לילדה אין שם כמו ליתר הילדים בספר, כי היא יכולה להיות כל אחד ואחת מאיתנו. כל אחד יכול לקחת את זה למקום שלו. ובכלל,

שלי חזר הביתה והודיע לי שהוא רוצה להתמודד למועצת תלמידים, ישר נבהלתי. הוא ילד על הספקטרום האוטיסטי, הוא בכלל מבין את המשמעות? מה יקרה אם הוא יפסיד? וכמו אמא לא חכמה במיוחד, ניסיתי להסביר לו שלא כדאי לו; שנשארים אחרי הלימודים, שזו עבודה קשה,

"נבחר ברוב גדול" אבישי
 לדעתי יש משמעות גם לדיון שמתפתח בין ההורים לילד בשעת ההקראה, לשיחה על המסרים ועל מה שקורה לדמויות. במחקר שנערך באוניברסיטת בר-אילן הוכח כי ילדים שההורים שלהם משוחחים איתם על הנעשה בספרים ולא רק מקריאים להם, מגלים יותר אמפתיה לילדים אחרים".
 לדברי ברנעי-גולדברג, נוסף על המסר המחזק שיש בספרה לילדים יש בו גם תמרוך אזהרה להורים. "כשהבן

ושהוא לא יצליח להיבחר כי כל התלמידים בכיתה שלו רצו גם להיבחר. ואז הוא נעמד מולי, הסתכל לי בעיניים ואמר: 'אמא! אני אצליח! כולם אוהבים אותי בכיתה וירצו שאני אֶקָרָר'. פתאום נזכרתי בספר שכתבתי, והתביישתי בעצמי. מי אני שאגיד לו לא לנסות? ואם הוא ייכשל, אז לפחות הוא יודע שהוא ניסה".
 איך בפועל התמודדת עם הדילמה? "ישבתי איתו, הסברתי לו את המשמעות של ההחלטה, והוא באמת הצליח. הוא נבחר ברוב גדול, והוא לוקח מאוד ברצינות את התפקיד שלו. יש לנו לפעמים נטייה להגיד לאנשים שהם לא יצליחו בדבר כזה או אחר, זה נובע אולי מכך שאנחנו לא הצלחנו פעם, או כי אנחנו מגסים להגן עליהם מכישלון, אבל זו טעות. כמו בשיר

צילום: ילין און

של דודו טסה: 'עדיף כישלון מפואר מחלומות במגירה'. מתברר שאת החלומות שהיו במגירה לא רק ברנעי-גולדברג אווררה אלא גם רמי טל, המאייר המוכשר של הספר. "לפני עשר שנים נפגשתי עם רמי כשעבדתי בצומת ספרים. אני הייתי מנהלת הדרכה והוא הגיע לשם וצייר בזמן שדיברתי. בהפסקה ניגשתי לשוחח איתו והתלהבתי מהאיורים שלו. הוא סיפר לי שהחלום שלו הוא להיות מאייר של ספרי ילדים, ושהוא יודע שאין לו שום סיכוי. ואני אמרתי לו שהחלום שלי הוא להיות סופרת,

"היום, כשאני בהחלט מתפרנסת מכתביה ואפילו זכיתי בפרס דבורה עומר, אלו שניסו לקצץ לי את הכנפיים כל הזמן מתגאים בזה שהם אלו שתמכו בי ועודדו אותי"

וגם אני יודעת שאין לי שום סיכוי. למה חשבנו ככה? כי כל הזמן אמרו לנו שלא נצליח, שזה תחום קשה, שאי אפשר, שלא כדאי. אבל גם רמי לא התייאש, התעלם מרעשי הרקע, והלך ללמוד תוך כדי העבודה בצומת ספרים. ואז, כשסוף-סוף כתבתי את הספר השביעי שלי, הנוכחי, ספר ילדים הפעם, כולם חשבו שבגלל המעמד שצברתי אני אבחר מאייר מפורסם וידוע, אבל אני רצייתי רק אותו. פניתי אליו והזכרתי לו את השיחה שלנו לפני עשור - והוא לא האמין. היו כאלו שהרימו גבות: 'מאייר מתחיל? למה לך? הכי טוב זה לקחת מאייר עם ניסיון', אבל כשאנשים ראו את האיורים שלו הם נדהמו! לא האמינו שמדובר במאייר בתחילת הדרך. אז במונח מסוים גם רמי וגם אני דומים לאותה 'ילדה שניסתה'".

חותמת איכות

לפני ספרה הנוכחי פרסמה ברנעי-גולדברג שלושה ספרי פרוזה למבוגרים, שזכו להצלחה, וסדרת ספרי נוער ששמה "כארמל", שהחלק הרביעי שלה עומד לראות אור בעוד כמה חודשים. את הסדרה הזאת, היא אומרת, כתבה רק בשביל שתהיה לה הזדמנות לשבץ בה דמות הדומה לבנה אבישי, <

צילום: דנה דק

"הגעתי לעולם הספרותי בלי קשרים ובלי פרוטקציות בתעשייה. הספר הראשון שלי 'כמה רחוק את מוכנה ללכת' נכנס לרשימות רביי-המכר בשבוע שיצא והיו אנשים שהרימו גבה. מי זו? מאיפה היא באה?"

ושתהווה עבורו מקור לגאווה. ואכן בספר השלישי, לאחר שהסדרה נהפכה להצלחה מטורפת, נכנסה סוף-סוף דמות כזו, בלי שנאמר עליה מפורשות שהיא אוטיסטית.

איך הגיבו אבישי והסביבה לסדרת כארמל לאחר שראתה אור?

"כשהתחלתי לכתוב את סדרת כארמל, אבישי היה בגן. לא יכולתי לדעת מה צופן העתיד ואיך הוא יתקבל מבחינה חברתית בבית הספר. שמעתי סיפורים קורעי לב על ילדים אוטיסטים דחויים. רציתי לכתוב סדרה מצליחה, ורק כשהבן שלי יגיע לבית הספר - להכניס את הדמות שלו לספר האחרון, כדי שהוא יהיה מי שיציל את המצב שאליו נקלעו שאר הדמויות. רציתי שילדים בגילוי, כשיקראו את הספרים, יראו שגם לילדים אוטיסטים יש רגשות ושניתן וכדאי להיות חברים שלהם; שהם שווים לכולם ולא מגיעים מעמדה נחותה. לא יכולתי לנחש שאבישי יהיה אחד הילדים המקובלים והאהובים בכיתה. לא יכולתי לנחש שיהיה לו ביטחון עצמי גבוה מאוד, גם בלי הספר שלי. אבישי אוהב מאוד את הדמות שלו

בספר, הוא מתגאה בזה ומספר לכולם, אבל הכי מרגש אותי לקבל תגובות ממשפחות אחרות שיש להן ילד אוטיסט או ילד משולב בכיתה. הילדים שנפגשו עם ילדים מיוחדים מזהים מיד את ההתנהגויות של הדמות. קיבלתי מכתבים מהורים נרגשים שסיפרו לי עד כמה הספר עזר להם ולילדים שלהם להאמין ולקבל את עצמם. חשוב לי לציין שמי שלא מזהה את ההתנהגות האוטיסטית של הדמות יכול לקבל אותה כמו שהיא בלי לדעת ורק לחשוב שהיא מעט מוזרה. גם מי שפוגש את הבן שלי באופן אקראי לא ינחש שהוא על הספקטרום האוטיסטי. היה לי חשוב לא לדחוף את זה לילדים בכוח כדי שהספר לא יהיה דידקטי. הכל נעשה בצורה עדינה ועם הרבה מחשבה. כשהרציתי על ספרי כארמל

בבית הספר של הבן שלי, חבריו לכיתה התרגשו מאוד. אבישי קיבל ציורים בדמותו מילדים ואני חושבת שזו הייתה חוויה מעצימה מאוד, בדיוק כמי שדמיינתי לעצמי בזמן כתיבת הספר". לפני כשנה זכית בפרס דבורה עומר על סדרת כארמל. מה זה עשה לך כסופרת? "מבחינתי זו חותמת של איכות. הייתה לי תחושה שלפעמים זלזלו בי מאחר שאני סופרת מסחרית. הגעתי לעולם הספרותי בלי קשרים ובלי פרוטקציות בתעשייה. הספר הראשון שלי, 'כמה רחוק את מוכנה ללכת', נכנס לרשימות רביי-המכר בשבוע שיצא, והיו אנשים שהרימו גבה. מי זו? מאיפה היא באה? כתבו עליי דברים מכוערים מאוד. ידעתי לאן אני רוצה להגיע ולכן אטמתי את עצמי והשתדלתי לא לקחת את הדברים בצורה קשה. כל הספרים

שלי נכנסו לרשימות רביי-המכר די במהירות, קצב המכירות שלהם מעולה, סדרת כראמל מכרה כבר יותר מ-50 אלף עותקים. את ספר הפרוזה האחרון שלי, 'מסעותיי עם חמותי', מכרתי לחברת הפקות ובקרום הוא יהפוך לסרט - ועדיין, הזכייה הפתיעה אותי, אבל הרגשתי שבזכותה נסתמו לא מעט פיות."

משנה תודעה

ברנע-גולדברג (40), נשואה ואם לאבישי, עובדת בקצב מטורף, ומוציאה בערך ספר בכל שנה. אני שואל אותה איך היא מספיקה כל כך הרבה? "לשמחתי הרבה יש לי מוח מאוד יצירתי", היא עונה. "אני לא כותבת כשאין לי מה לכתוב. כל הספרים שאני כותבת, ואלו שעוד יראו אור בהמשך, נמצאים אצלי בראש כבר הרבה שנים, אני חיה אותם והכל יוצא רק כשמגיע הרגע הנכון לכך. אני לא לחוצה מהכתיבה."

בהרצאות שלך את מספרת שהחלטת להיות סופרת מפורסמת. איך הגעת להחלטה ואיך ביצעת אותה? "בהתחלה רק רציתי להיות סופרת. זה היה כמאמר הקלישאה 'חלום הילדות שלי', אבל ה'מפורסמת' הגיע רק כשהבנתי שביכולתי להשפיע על אופן החשיבה של הילדים. הספרים שלי לא דידקטיים ומחנכים, אבל אני משלבת בהם בעדינות מסרים חשובים לי. למשל בספר 'הילדה שניסתה' הגיבורה אינה ילדה יפה ומתוקה. היא לא בלונדינית או ג'ינג'ית ואין לה גומות חניניות ולחיים ורודות. השיער שלה לא מיוחד, היא שמנמנה ומרכיבה משקפיים. והיא חנינית למרות שהיא לבושה בפשטות. בספרי כראמל יש דמות של ילד שמנמן והוא מתואר כיפה ואהוב, ואילו דווקא הילד הרוה הוא העצלן. יש גם שופט ויש לה מזכיר, ולא כמו שנהוג לחשוב באופן אוטומטי שיש שופט ומזכירה. מהרגע שהבנתי שהדברים הקטנים הם אלו שמשנים תודעה, רציתי להגיע לכמה שיותר קוראים. בכל פעם שיוצא ספר חדש שלי אני נמצאת שעות בחנויות הספרים, לפעמים גם תשע שעות ביום, ומשוחחת עם לקוחות - אנשים שלא מכירים אותי. אני מרצה בכל רחבי

"אני לא כותבת כשאין לי מה לכתוב. כל הספרים שאני כותבת, ואלו שעוד יראו אור בהמשך, נמצאים אצלי בראש כבר הרבה שנים, אני חיה אותם והכל יוצא רק כשמגיע הרגע הנכון לכך"

הארץ ולא מסרבת לאף מפגש אפילו כשמדובר בהרצאה לשלושה אנשים". בזכות הספרים הפכת למרצה מבוקשת מאוד. האם הרצון להיות מרצה היה מתוכנן או שקרה עם הזמן? "לא מתוכנן. כיום סופרים צריכים לעבוד קשה יותר כדי להגיע לקהל. סופר שלא יודע לדבר מול קהל נמצא בבעיה. ספרי הנוער שלי נכנסו לרשימות רביי-המכר גם בזכות המפגשים שלי עם הילדים עצמם, כך שלדעתי השילוב בין התחומים הכרחי". לברנע-גולדברג יש אלפי עוקבים בפייסבוק, היא פעילה מאוד ברשת החברתית, וכל פוסט שלה, קצר או ארוך, זוכה מיד למאות תגובות ולמאות לייקים. אך כאן, בניגוד להחלטה שלה להיות סופרת, לא היה שום רצון או תכנון להפוך לאושיית רשת. "בכלל לא רציתי להצטרף לפייסבוק", היא מפתיעה, "אבל בעלי התעקש והסביר לי שזה כלי שיווקי חשוב. פתחתי עמוד פרסמתי תמונה של הספר שלי וכלום לא קרה. לא הבנתי איך זה אמור לעזור לי לשיווק. כשהתחלתי לכתוב בפייסבוק דברים בעלי ערך, הופתעתי לגלות כמה אנשים נחשפים לכתיבה שלי. גם היום לא תמצא אותי מעודדת

מאירה ברנע-גולדברג ומאיר הספר "הילדה שניסתה" רמי טל

את עוקביי בפייסבוק לקנות את הספרים שלי, אני פשוט עושה את מה שאני יודעת לעשות הכי טוב - לספר סיפורים. כאמא לילד מיוחד, חשוב לי מאוד לפתוח צוהר לעולם שלנו כדי שאנשים יגלו שאוטיות הוא לא מה שהם חושבים, וכאן אני מרגישה שאני מצליחה לגעת באנשים ולהשפיע על אופן החשיבה שלהם. אני אף פעם לא בודקת כמה לייקים קיבל פוסט כזה או אחר שפרסמתי, אני כותבת מה שאני מרגישה. אני לא מזויפת. מה שרואים בפייסבוק אלו החיים האמיתיים שלי לטוב ולרע."

את משתפת בפייסבוק בפרטי פרטים דברים שעוברים עלייך ועל בנך. האם החשיפה הזאת לא קשה לך או פוגעת בך? הרי לא חסרים מגיבים חסרי טקט. "הטוב גובר על הרע, אז מבחינתי הנוק שולי. מה שכן, מאחר שהבן שלי כבר בן תשע, אני לא כותבת עליו בלי להתיעץ איתו. בעלי פחות מתחבר לפייסבוק ולכן כמעט שלא תמצא אצלי בדף תמונות שלו."

אחד הדברים המרגשים והאינטימיים שברנע-גולדברג חשפה בעמוד הפייסבוק שלה היה הרצון שלה לילדים לצד הידיעה שלא תוכל ללדת יותר. מתי הבנת שלא תוכלי להרות יותר? "עברתי חמש שנים של טיפולי פוריות. ילדתי בניחוח קיסרי, ולמרות זאת הלידה הייתה קשה מאוד, כמעט מתי במהלכה. היו סיבוכים לא צפויים, והמנתחת רמזה לי שלא כדאי שאכנס שוב לסיטואציה הזו. לאחר שהתייעצתי על כך עם רופאים נוספים קיבלתי את המצב שלי בהשלמה. מרגע שהבנתי שלא אוכל ללדת שוב, פשוט התעקשתי להפסיק לחשוב על זה ועברתי הלאה". כשהבנת מאוחר יותר שאבישי נמצא על הספקטרום האוטיסטי, כיצד הגבת? "בהתחלה רציתי למות. נכנסתי לדיכאון

צילום: אפרת אשל

”בהתחלה רק רציתי להיות סופרת. זה היה כמאמר הקלישאה 'חלום הילדות שלי'. הרצון להיות 'מפורסמת' הגיע כשהבנתי שביכולתי להשפיע על אופן החשיבה של הילדים”

קשה, עברתי התמוטטות עצבים. אם הייתי יודעת אז מה שאני יודעת היום, לא הייתי מזילה דמעה אחת. אני רוצה לומר לך שבכל יום כשאני מביטה בבן שלי, אני מודה לאלוהים. לא קל להיות אמא לילד על הספקטרום האוטיסטי, ויש לא מעט אתגרים, אבל לא הייתי משנה כלום. נכון שאני צריכה להילחם על כל דבר ולהתמודד עם מצבים שבחיים לא חשבתי שאצטרך להתמודד איתם, אבל הטוב שהוא הכניס לחיים שלי שווה את הכל - וזו לא קלישאה, אלא האמת. יש לי מזל שאני אמא שלו.”

נושא נוסף שברנע גולדברג מרבה לשתף ברשת הוא בעיית המשקל

”אני חושבת שההקרבה מתבטאת בעיקר במחסור בשינה. יש תקופות שאני ישנה רק ארבע-חמש שעות בלילה. מעבר לזה, אני לא מרגישה שאני מקריבה. אני לא מרגישה מחויבת לתדמית 'הסופר המכובד', לכן אין לי בעיה לחיות את החיים שלי בלי הפחד 'מה יגידו עליי'. אני חיה את החיים שלי בהשלמה מוחלטת.”

נראה שהצלחת רבות בזכות ביצוע החלטות שקיבלת על עצמך. איזו עצה תוכלי לתת לנשים שרוצות לקחת את הקריירה שלהן כמה צעדים קדימה? “זה יישמע הכי בנאלי: לא לפחד, והכי חשוב שיקיפו את עצמן באנשים שמאמינים בהן ולא בכאלו שמקטינים אותן. במקרה שלי, ללא התמיכה של בעלי כנראה לא הייתי מצליחה להגיע כל כך רחוק. הוא מאמין בחלומות שלי עוד לפני שאני חולמת אותם.” ■

והפרעות האכילה שלה. “פעם, לפני שהפכתי לעצמאית, ישבתי במשרד לאכול ארוחת צהריים. נלחמתי במשקל שלי ואכלתי עגבנייה עם גבינה. נכנס מישוהו, הסתכל על הצלחת ואמר: 'יופי, תותים עם שמנת - אחר כך כשהגינס לא ייסגר אל תתפלאי'. אני זוכרת איך האוכל נתקע לי בגרון. הוא לא ידע שאני מקיאה כל יום, שאני בדיכאון, שאני במלחמה עם עצמי. אנשים פוגשים אותי ברחוב, מחמיאים לי אם אני מרזה, מעירים לי כשאני משמינה - או יותר גרוע, שואלים אם אני בהיריון. רציתי שאנשים יבינו שלמילים יש משמעות. שהם אף פעם לא יודעים מול מי הם עומדים ומה המילים האלו גורמות להם.”

את חשה שאת מקריבה הרבה לטובת הקריירה הספרותית שלך?

”כיום סופרים צריכים לעבוד קשה יותר כדי להגיע לקהל. סופר שלא יודע לדבר מול קהל נמצא בבעיה. ספרי הנוער שלי נכנסו לרשימות רבייהמכר גם בזכות המפגשים שלי עם הילדים עצמם”